

Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi

Cilt: 3 | Sayı: 2 | Aralık 2017

[BAÜİFD]

**Journal of Balıkesir University
Faculty of Theology**

Volume: 3 | Issue: 2 | December 2017

ISSN: 2149-9969

Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
Journal of Balıkesir University Faculty of Theology

[BAÜİFD]

Cilt | Volume: 3 Sayı | Issue: 2

Yıl | Year: 2017 Aralık | December 2017

ISSN: 2149-9969

Derginin Sahibi / Owner

Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi adına Prof. Dr. Muammer ERBAŞ
On behalf of Balıkesir University Faculty of Theology

Editör / Editor

Doç. Dr. Mustafa KOÇ

Editör Yardımcısı / Editorial Assistant

Doç. Dr. Yunus Emre GÖRDÜK

Yazı İşleri Müdürü / Responsible Manager

Yrd. Doç. Dr. Esmâ SAYIN

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Muammer ERBAŞ (Başkan, BAÜN İlahiyat Fakültesi, Türkiye)

Doç. Dr. Mustafa KOÇ (BAÜN İlahiyat Fakültesi, Türkiye)

Doç. Dr. Yunus Emre GÖRDÜK (BAÜN İlahiyat Fakültesi, Türkiye)

Doç. Dr. Mehmet ÖZKAN (BAÜN İlahiyat Fakültesi, Türkiye)

Doç. Dr. Savaş KOCABAŞ (BAÜN İlahiyat Fakültesi, Türkiye)

Yrd. Doç. Dr. Recep ÖNAL (BAÜN İlahiyat Fakültesi, Türkiye)

Yrd. Doç. Dr. Abdullah BAYRAM (BAÜN İlahiyat Fakültesi, Türkiye)

Yrd. Doç. Dr. Esmâ SAYIN (BAÜN İlahiyat Fakültesi, Türkiye)

Yrd. Doç. Dr. Asem H. A. ABDELGHANY (BAÜN İlahiyat Fakültesi, Türkiye)

Yrd. Doç. Dr. Hesham Moahmed Ibrahim MOTOWA (BAÜN İlahiyat Fakültesi, Türkiye)

Sekreteryâ / Secretariat

H. Kübra ÖZUSTA

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi / Executive Office and Correspondence Address

Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Dinkçiler Mah. Soma Cad. Altteylül/Balıkesir

Telefon: 0 266 249 61 79 • **Faks:** 0 266 239 87 46

E-posta: balikesirilahiyatdergisi@gmail.com

Web: <http://www.balikesir.edu.tr>

Yayın Türü / Publication Type

Sürelî Yayın / Periodicals

Yayın Periyodu / Publication Period

Altı ayda bir (Haziran-Aralık aylarında) yayınlanır

Published biannually, June – December

Yayıncı / Publisher

Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Basım Yeri ve Tarihi / Publication Place and Date

Ankara, Aralık - December 2017

Baskı Hazırlık/Printed by: Detay Yayıncılık, Adakale Sokak No: 14/1-5 Kızılay-Ankara 312.434 0949, e-posta: detayyay@gmail.com

BASKI/CİLT: Bizim Büro Matbaacılık ve Basımevi: 1. Sanayi Caddesi Sedef Sokak No: 6/1 İskitler-Ankara

Tel: (0312) 229 99 28, Sertifika No: 26649

Bilim Danışma Kurulu / Scientific Advisory Board

Abdurrahman KURT, Prof. Dr. (Uludağ Üniversitesi, Türkiye)	Habil ŞENTÜRK, Prof. Dr. Uşak Üniversitesi, Türkiye)	Muhammed TASA, Prof. Dr. (Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye)
Abdülhamid BİRİŞİK, Prof. Dr. (Marmara Üniversitesi, Türkiye)	Hamit ER, Prof. Dr. (İstanbul Üniversitesi, Türkiye)	Muhsin AKBAŞ, Prof. Dr. (Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye)
Abdülkerim BAHADIR, Prof. Dr. (Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye)	Hasan KAPLAN, Prof. Dr. (İbn Haldun Üniversitesi, Türkiye)	Muqtedar KHAN, Prof. Dr. (University of Delaware, İran)
Âdem KORUKÇU, Doç. Dr. (Hitit Üniversitesi, Türkiye)	Himmet KORUR, Prof. Dr. (Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye)	Murat ÖZKUL, Yrd. Doç. Dr. (Balıkesir Üniversitesi, Türkiye)
Ahmet Nedim SERİNSU, Prof. Dr. (Ankara Üniversitesi, Türkiye)	Hossein GODAZGAR, Prof. Dr. (Al Maktoum Higher Education College, İskoçya)	Musa MUSAI, Prof. Dr. (Tedova State University, Makedonya)
Ahmet ALBAYRAK, Doç. Dr. (Uludağ Üniversitesi, Türkiye)	Hüseyin ESEN, Prof. Dr. (Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye)	Mustafa KARA, Yrd. Doç. Dr. (Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Türkiye)
Ahmet ALİBASİC, Prof. Dr. Sarajevo University, Bosna Hersek)	İbrahim GÜRSE, Doç. Dr. (Uludağ Üniversitesi, Türkiye)	Mustafa ÖZEL, Prof. Dr. (Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye)
Ahmet Saim KILAVUZ, Prof. Dr. (Uludağ Üniversitesi, Türkiye)	İlhami GÜLER, Prof. Dr. (Ankara Üniversitesi, Türkiye)	Mustafa ÖZTÜRK, Prof. Dr. (Marmara Üniversitesi, Türkiye)
Ali AYTEN, Prof. Dr. (Marmara Üniversitesi, Türkiye)	İsmail SAĞLAM, Prof. Dr. (Uludağ Üniversitesi, Türkiye)	Mustafa YILDIRIM, Prof. Dr. (Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye)
Ali KAYA, Prof. Dr. (Uludağ Üniversitesi, Türkiye)	James L. COX, Prof. Dr. (University of Edinburgh, İskoçya)	Orhan YILMAZ, Yrd. Doç. Dr. (Bozok Üniversitesi, Türkiye)
Anja ZALTA, Prof. Dr. (University of Slovenia, Slovakya)	Mehmet AKBAŞ, Doç. Dr. (Artuklu Üniversitesi, Türkiye)	Osma MOUSA, Doç. Dr. (Menoufia University, Mısır)
Banu GÜRER, Yrd. Doç. Dr. (Marmara Üniversitesi, Türkiye)	Mehmet Akif KILAVUZ, Prof. Dr. (Uludağ Üniversitesi, Türkiye)	Ömer DURLU, Prof. Dr. (Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye)
Bedreddin ÇETİNER, Prof. Dr. (Marmara Üniversitesi, Türkiye)	Mehmet ALTUNTAŞ, Yrd. Doç. Dr. (Bozok Üniversitesi, Türkiye)	Ramazan BİÇER, Prof. Dr. (Sakarya Üniversitesi, Türkiye)
Cağfer KARADAŞ, Prof. Dr. (Uludağ Üniversitesi, Türkiye)	Mehmet BAYYİĞİT, Prof. Dr. (Balıkesir Üniversitesi, Türkiye)	Recep CİCİ, Prof. Dr. (Uludağ Üniversitesi, Türkiye)
Celil KIRAZ, Doç. Dr. (Uludağ Üniversitesi, Türkiye)	Mehmet DİLEK, Yrd. Doç. Dr. (Akdeniz Üniversitesi, Türkiye)	Saffet KÖSE, Prof. Dr. (Kâtip Çelebi Üniversitesi, Türkiye)
Fahri ÇAKI, Doç. Dr. (Balıkesir Üniversitesi, Türkiye)	Mehmet EVKURAN, Prof. Dr. (Hitit Üniversitesi, Türkiye)	Seyid SHTERİN, Prof. Dr. (King's College London, University of London, İngiltere)
Farid ALATAS, Prof. Dr. (National University of Singapore, Singapur)	Mehmet ŞEKER, Prof. Dr. (Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye)	Süleyman AKKUŞ, Prof. Dr. (Sakarya Üniversitesi, Türkiye)
Fatih TOKTAŞ, Doç. Dr. (Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye)	Mehmet YALAR, Prof. Dr. (Uludağ Üniversitesi, Türkiye)	Tevfik YÜCEDOĞRU, Prof. Dr. Uludağ Üniversitesi, Türkiye)
Fatih YAVUZ, Yrd. Doç. Dr. (Balıkesir Üniversitesi, Türkiye)	Mehmet TÜRKERİ, Prof. Dr. (Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye)	

Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, yılda iki kez yayınlanan akademik uluslararası hakemli bir dergidir. BAÜİFD'de yayınlanan yazıların bilimsel ve hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayın dili Türkçe olmakla birlikte diğer dillerde de yazılar yayınlanmaktadır. Yayınlanan yazıların bütün yayın hakları BAÜİFD'ye ait olup yayıncının izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz ve elektronik ortama taşınmaz. Yazıların yayınlanıp yayınlanmamasına derginin yayın kurulu karar verir.

İçindekiler

191-193 Editörden

Makaleler

- 197-259 [*İslam Hukuku*]
Halis DEMİR
Birgivi'nin 'Risale-i Birgivi' Adlı Eseri Üzerine İncelemeler
- 261-293 [*Tefsir*]
Abdullah BAYRAM
Taberi'nin Düşünce Sisteminde İlk Yorum Teorileri: Gâî Yorum Metodu Üzerine Analizler
- 295-348 [*Din Psikolojisi*]
Mustafa KOÇ
Diasporik Yaşamın Psiko-Anatomisi – IV:
Müslüman-Türk Göçmenlerin Kimlik-Anomi-Sosyal
Dışlanma Biçimlenmeleri Üzerine Nitel Bir Çalışma
- 349-366 [*Din Psikolojisi*]
Emre YILMAZ
Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Çalışanların
Benlik Saygısı ve Depresyon ile Tükenmişlik Düzeyleri
Üzerine Tanımlayıcı Bir Alan Araştırması: Bilecik Örneği
- 367-392 [*Arap Dili ve Belagatı*]
Anas Muhammad Rıda AL-KAHWAJI
Sahabede İhtilaf Kültürü ve İslam'daki Etkisi

Tercümeleler

- 395-445 [*Din Psikolojisi*]
Mustafa KOÇ
Çocukluk Döneminde Dinsel ve Manevî Gelişim

BAÜİFD

- 446-448 Yayın Kuralları
Dipnot ve Kaynakça Gösterimi

Contents

191-193 Editor's note

Articles

- 197-259 [*Islamic Law*]
Halis DEMİR
The Reviews on Birgivi's Book Titled 'Risale-i Birgivi'
- 261-293 [*Tafsir*]
Abdullah BAYRAM
Theories of First Interpretation in al-Tabari's Thought System: Analyzes on Method of Teleological Interpretation
- 295-348 [*Psychology of Religion*]
Mustafa KOÇ
Psycho-Anatomy of the Diasporic Life-IV:
A Qualitative Study on Turkish-Muslim Immigrants' Identity-Anomy-Social Exclusion Formations
- 349-366 [*Psychology of Religion*]
Emre YILMAZ
A Descriptive Field Study on the Self-Esteem, Depression and Burnout Levels of Employees in the Elderly Care and Rehabilitation Centers: The Sample of Bilecik
- 367-392 [*Arabic Language and Literature*]
Anas Muhammad Rida AL-KAHWAJI
Difference Culture in the Sahabah and Its Influence in Islam

Translates

- 395-445 [*Psychology of Religion*]
Mustafa KOÇ
Religious and Spiritual Development in Childhood

BAÜİFD

- 446-448 Publication Principles
Representation of Footnotes and Reference

Editörden / Editor's Note

Değerli Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi [BAÜİFD] okuyucuları, Allah'ımıza hamd olsun ki Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi olarak akademik dergicilikte her geçen gün olgunlaşıyor ve Türk Teoloji araştırmalarına mütevazı biçimde bilimsel katkı sağlamanın sevincini yaşıyoruz. Dergimizin altıncı sayısıyla tekrar sizlerin huzurunuzdayız.

2015 yılında 'uluslararası hakemli dergi' statüsüyle akademik yayın hayatına başlayan fakülte dergimiz, başta siz kıymetli okuyucularımız olmak üzere, yayın kurulu üyelerimiz, hakemlerimiz ve dergimize akademik çalışmalarıyla önemli katkılarda bulunan akademisyen yazarlarımız sayesinde akademik yayıncılık hayatını düzenli biçimde devam ettirmektedir.

Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi'nin bu altıncı (2017, 3/2) sayısında da teoloji alanındaki farklı bilim dallarına ait birbirinden değerli akademik ürünleri siz değerli okuyucularımızın hizmetine sunmaya çalıştık.

Bu ilgili sayımızda, her bir akademik ürünün kendi alanında oluşan uluslararası ve ulusal literatüre önemli katkılar sağlayacağını umduğumuz beş telif makale ve bir çeviri olmak üzere toplamda altı (n=6) akademik ürün yer almaktadır.

Yukarıda sözü edilen bu akademik ürünlerden ilk olarak *İslam hukuku* bilim dalında "*Birgivi'nin 'Risale-i Birgivi' Adlı Eseri Üzerine İncelemeler*" başlığıyla, Osmanlı dönemi âlimlerinden Birgivi'nin Vasiyyetnâme diye de bilinen Risâle-i Birgivi adlı eserini konu alan İslam hukuku uzmanı Halis Demir'in makalesini bulacaksınız. İçerik olarak itikâd, ibadet, siyer ve ahlâk konularını kapsayan temel İslam bilimlerindeki risaleler geleneğine katkı sağlamasını umduğumuz Demir'in bu çalışmasında, adı geçen eserin kolay ulaşılabilir olması için aslına sadık kalınarak latine edilmiştir.

İkinci olarak *tefsir* bilim dalında tefsir uzmanı Abdullah Bayram'ın "*Taberi'nin Düşünce Sisteminde İlk Yorum Teorileri: Gâî Yorum Metodu Üzerine Analizler*" başlıklı makalesi yer almaktadır. Kutsal metinlerin amaçsal nitelik taşıması ile

onları yorumlayabilecek yorum mekanizmaları arasında doğrusal bir ilişki olduğu gerçeğinden hareket eden bu makalenin amacı da, teleolojik yorum metodu açısından Taberi'nin düşünce sistemini ve ilk yorum teorileri olarak nitelendirebilecek tefsir ve te'vil mekanizmalarına yaklaşımını analiz etmektir.

Ayrıca alana ilişkin teorik ve ampirik diğer çalışmalarının yanı sıra son dönemde diaspora psikolojisi üzerine çalışmalarıyla da tanınan din psikoloğu Mustafa Koç tarafından *din psikolojisi* bilim dalında kaleme alınan “*Diasporik Yaşamın Psiko-Anatomisi – IV: Müslüman-Türk Göçmenlerin Kimlik-Anomi-Sosyal Dışlanma Biçimlenmeleri Üzerine Nitel Bir Çalışma*” başlıklı üçüncü makalede de, öncelikle Müslüman-Türk göçmenlerin “diasporik kimlik” biçimlenmeleri üzerine elde edilen nitel bulgulara yer verilmiştir. Daha sonra ise adı geçen göçmen çalışma grubunun “anomi ve sosyal dışlanma” biçimlenmeleri üzerine saptanan diğer nitel verilerin analizleri yapılmıştır. Araştırma konusuna ilişkin yapılan nitel analizler sonucunda; “(a) diasporik kimlikle ilgili olarak göçmen katılımcıların çoğunluğunun, diasporik yaşama dayalı karma kimlik ve/veya çoklu kimlik betimlemeleri yaptığı; inançlarının göçmen kimliklerini belirlemede önemli fakat güçlü olmadığı; (b) anomiyile ilgili olarak da bazı göçmenlerin kendine yabancılaşma duygusuna sahip olduğu; fakat kendi öz-değerlerindeki değişimi pozitif olarak algıladıkları; dinsel inançlarının diasporik yaşamın ürettiği anomik durumla başa çıkmada pozitif etki yaptığı; (c) sosyal dışlanmayla ilgili olarak ise göçmen katılımcıların önemli bir çoğunluğunun yaşadıkları ülkede sosyal dışlanma duygusu ve düşüncesine sahip oldukları” gibi bulgular elde edilmiştir.

Öte yandan yine *din psikolojisi* bilim dalında “*Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Çalışanların Benlik Saygısı ve Depresyon ile Tükenmişlik Düzeyleri Üzerine Tanımlayıcı Bir Alan Araştırması: “Bilecik Örneği”*” başlıklı bu dördüncü makale ise alanda genç bir din psikoloğu olan Emre Yılmaz tarafından kaleme alınmıştır. Yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri çalışanlarında tükenmişlik, depresyon ve benlik saygısı düzeylerini tespit etmek ve bu değişkenlerin birbirleriyle ilişkisini nicel olarak incelemek amacıyla tanımlayıcı nitelikte yapılmış bir alan araştırmasını içeren bu makale sonucunda; kurum çalışanlarının duygusal tükenme düzeyleri arttıkça duyarsızlaşma düzeylerinin de arttığı; benlik saygısı düzeyleri

azaldıkça kişisel başarılarının azaldığı; ve son olarak depresyon düzeyleri arttıkça benlik saygılarının da azaldığı tespit edilmiştir.

Son olarak *Arap dili ve edebiyatı* bilim dalında “*Sahabede İhtilaf Kültürü ve İslam’daki Etkisi*” başlıklı beşinci makale de, Arap dili uzmanı Anas M. R. Al-Kahwaji tarafından kaleme alınmıştır. Sahabede ihtilaf kültürünün temel alındığı makalede, ihtilafın önemi ve içtihat konusunda ihtilafın rolü ile İslam birikiminin ve özellikle de fikhî birikimin zenginleşmesinde ihtilafın fonksiyonu açıklanmaktadır.

Ayrıca dergimizin tercüme bölümünde ise *din psikolojisi* bilim dalında teorik ve ampirik çalışmalarının yanı sıra alana ilişkin çeviri çalışmaları da yapan din psikoloğu Mustafa Koç’un “*Çocukluk Döneminde Dinsel ve Manevî Gelişim*” başlıklı çevirisine yer verilmiştir.

Sonuç olarak, dergimizin bu sayısına genel olarak bakıldığında, Türk teoloji araştırmalarında önemli bir yere sahip olan *İslam hukuku, tefsir, din psikolojisi, Arap dili ve belagati* bilim dallarında yazılan (n=6) akademik ürünlerin yer aldığını görmekteyiz. Adı geçen bu çalışmaların ilgili bilim dallarında önemli birer boşluğu dolduracağını ümit ediyoruz.

Yayın ekibim adına dergi editörü olarak, öncelikle derginin tüm aşamalarında desteklerini esirgemeyen Balıkesir Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Kerim Özdemir’e ve İlahiyat Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. Muammer Erbaş’a teşekkür ediyorum. Ayrıca bilimsel çalışmalarıyla dergimize kıymetli katkıları olan akademisyen yazarlarımıza ve yayın kurulu üyelerimize de gönülden teşekkürü bir borç biliyorum.

Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi’nin bu altıncı sayısının (2017, 3/2), başta Türk teoloji araştırmaları olmak üzere uluslararası alan literatürüne bereketler getirmesini temenni eder, alan uzmanlığı birikimlerinizi yansıtan değerli çalışmalarınızı ve manevî desteklerinizi beklediğimizi belirtmek isterim.

Yedinci sayımızda buluşmak ümidiyle efendim...

Doç. Dr. Mustafa KOÇ

Editör

[*Din Psikolojisi*]

YAŞLI BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZLERİNDE ÇALIŞANLARIN BENLİK SAYGISI VE DEPRESYON İLE TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİ ÜZERİNE TANIMLAYICI BİR ALAN ARAŞTIRMASI: BİLECİK ÖRNEĞİ

Emre YILMAZ*

ÖZET

Bu araştırma, Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri çalışanlarında tükenmişlik, depresyon ve benlik saygısı düzeylerini tespit etmek ve bu değişkenlerin birbirleriyle ilişkisini incelemek amacıyla tanımlayıcı nitelikte yapılmış bir alan araştırmasıdır. Araştırmada İlişkisel Tarama Modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Bilecik İl Müdürlüğü'ne bağlı Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi'nde çalışan çeşitli meslek gruplarından 40 personel oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, "Kişisel Bilgi Formu", "Maslach Tükenmişlik Ölçeği", Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Beck Depresyon Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma 2017 Ekim-Kasım aylarında gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel analizinde; Frekans, yüzdelik hesaplaması, ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerlerini göstermek için ise Descriptive Analizi uygulanmıştır. İki değişken arasındaki ilişkinin yönü ve şiddetini hesaplamak için ise Korelasyon Analizi'nden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda; tükenmişlik alt boyutlarından duygusal tükenme ile duyarsızlaşma arasında anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0,05$; $r = 0,555$), çalışanların duygusal tükenme düzeyi arttıkça duyarsızlaşma düzeylerinin de artmakta olduğu; benlik saygısı ile kişisel başarı arasında anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0,05$; $r = -0,413$), çalışanların benlik saygısı düzeyi azaldıkça kişisel başarılarının azalmakta olduğu, benlik saygısı yüksek olan çalışanların kişisel başarı algısının yüksek olduğu ve benlik saygısı ile depresyon düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0,05$; $r = 0,399$), çalışanların depresyon düzeyleri arttıkça benlik saygılarının azalmakta olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Benlik Saygısı, Depresyon, Tükenmişlik, Huzurevi, Yaşlı Bakım.

* Dr.; Din Psikoloğu, Diyanet İşleri Başkanlığı Bilecik İl Vaizi,
[e-posta: emre.yilmaz@diyanet.gov.tr]

ABSTRACT

A Descriptive Field Study on the Self-Esteem, Depression and Burnout Levels of Employees in the Elderly Care and Rehabilitation Centers: The Sample of Bilecik

This research is a descriptive field study to determine the levels of burnout, depression and self-esteem in nursing home workers and to examine their association with each other. It is used in the research relational search model. The universe of this search constitutes 40 personnel from various occupational groups working in the Geriatric Elderly Care and Rehabilitation Center affiliated to the Bilecik Provincial Directorate of the Ministry of Family and Social Policy. "Personal Information Form", "Maslach Burnout Scale", Rosenberg Self-Esteem Scale and Beck Depression Scale were used as data collection tools in the study. This search was conducted in October-November 2017. In the statistical analysis of the data obtained from this search; Descriptive Analysis was applied to show frequency, percentage calculation, mean, Standard deviation, minimum and maximum values. Correlation Analysis was used to calculate the direction and severity of this relationship between the two variables. As a result of this search; it was found that there was a significant relationship between emotional exhaustion and depersonalization ($p < 0,05$; $r = 0,555$) from the burnout sub-dimensions, while the levels of emotional exhaustion increased as the level of emotional exhaustion increased. ($p < 0,05$; $r = -0,413$), there was a significant relationship between self-esteem and personal achievement, personal achievement decreased as employees' self-esteem decreased, self-efficacy perceived by employees with high self-esteem was high and self-esteem between depression level ($p < 0,05$, $r = 0,399$), it was found that self-esteem decreases as the depression levels of the employees increase.

Keywords: Nursing Home, Elderly Care, Burnout, Depression, Self-Esteem.

Giriş

Konu ve Amaç

Tükenmişlik insanlarla birebir iletişim halinde olan meslek çalışanları için en başta gelen problemlerden biridir. Tükenmişlik bireyleri mesleki, kişisel ve toplumsal açıdan gereksinimleri olan canlılıktan alıkoyan bir durumdur (Er-

çevik 2010, s. 8). Tükenmişlik deneyimi çalışanların üretkenliğinin azalmasına, iş doyumsuzluğuna, profesyonelliğin engellenmesine, hasta memnuniyetsizliğine, düşük yaşam kalitesi ve düşük bakım kalitesine neden olmaktadır (Ergin ve ark. 2009; Karahaliloğlu, 2013; Kavlu, 2008). Tükenmişlik sadece tükenmişliği yaşayan bireyi değil, bireyin hizmet verdiği kişileri, çalıştığı kurumu, aile ve arkadaş çevresini ve içinde yaşadığı toplumu etkilemektedir (Erçevik, 2010; Tekin, 2011).

Bu araştırmanın temel amacı, insanlarla sürekli iletişim ve etkileşim halinde olunan, insanlara doğrudan hizmet veren, insanlarla birebir ilişkinin daha çok olduğu ve sürekli yoğun ilgi beklenen kurumlardan biri olan huzurevleri ve buralarda çalışan çeşitli meslek gruplarından personelin nasıl bir sosyo-demografik yapıya sahip olduğunu, çalışanların tükenmişlik, benlik saygısı ve depresyon düzeylerinin ne olduğu ve bu değişkenler arasında bir ilişkinin olup olmadığı, ilişki varsa ilişkinin ne yönde ve hangi düzeyde anlamlı olduğunu tespit etmektir.

Araştırmada bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Huzurevi çalışanlarının depresyon düzeyleri ile benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Huzurevi çalışanlarının tükenmişlik ve tükenmişlik alt boyutlarının birbirleriyle arasında ilişki bulunmakta mıdır?
3. Huzurevi çalışanlarının benlik saygısı ile tükenmişlik alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Önem

Tükenmişlikle ilgili literatürün oldukça zengin olduğu ve bu konunun çok boyutlu çalışıldığı bilinmektedir. (Günüşen & Üstün, 2010, s. 41). Ancak Türkiye’de huzurevlerinde çalışan personelde tükenmişlik ile ilgili birçok çalışma bulunmakla birlikte, huzurevi çalışanlarında tükenmişliği ve tükenmişlik alt boyutlarını, benlik saygısı ve depresyon ile ilişkisi yönüyle inceleyen, bu değişkenlerin birbirleriyle ilişkisi açısından ele alan saha çalışması bulunmamaktadır. Bu çalışma, huzurevi çalışanlarının tükenmişlik düzeyinin benlik saygısı ve depresyon düzeyi değişkenleri ile ne kadar ve nasıl açıklanabileceğini görmek

ve tükenmişlik düzeyine bağlı olarak çalışanların depresyon ve benlik saygısı puanlarının anlamlı farklılıklar gösterip göstermediği hakkında fikir edinmek amacıyla saha araştırması şeklinde, kesitsel ve tanımlayıcı olarak yapılmış orijinal bir çalışma olması bakımından önem arz etmektedir.

Yöntem

Model

Bu çalışmada, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkinin varlığını ortaya çıkarmakta kullanılan nicel araştırma yöntemlerinden survey/tarama (Karasar, 2005) yönteminin bir çeşidi olan İlişkisel Tarama Modeli kullanılmıştır (Büyüköztürk ve ark. 2014).

Bu çalışmada huzurevlerinde çalışan personelin benlik saygısı, depresyon ve tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılırken birçok bilimsel araştırma metot ve teknikleri kullanılmış ve benlik saygısı-tükenmişlik-depresyon ilişkileri, sebep-sonuç ilişkisi şeklinde değil, her biri ayrı bir bütünlük teşkil eden fenomenler arasındaki ilişkiler şeklinde ele alınmıştır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda; benlik saygısı, depresyon ve tükenmişlik olgularının birbirleriyle ilişkilerinin olup olmadığı, ilişki varsa hangi yönde ve hangi düzeyde anlamlı olduğu tespit edilmeye çalışılmış ve çalışma sonunda elde edilen bulguların analizleri yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Bilecik Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde çalışan, (*çeşitli meslek gruplarından*) 40 personel oluşturmaktadır. Bu çalışmada evrenin ulaşılabilir sayıda olmasından dolayı örneklem seçim yöntemi-ne gidilmemiş, meslek ayırımı yapılmadan evrenin tamamı örneklem grubuna alınmış, çalışan personelden; nöbette olanlar ile izinli olanlar dışında evrenin % 90'ına (n=36) ulaşılmıştır. Ancak 4 soru formunun eksik ve/veya hatalı işaretleme sebebiyle 32 adet (% 80) soru formu araştırma kapsamına alınmış, böylelikle 32 huzurevi çalışanı araştırmanın evrenini ve aynı zamanda da örneklemine oluşturmaktadır.

Hipotezler

Tükenmişlik, benlik saygısı ve depresyonun çeşitli demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğinin ve söz konusu üç değişken (Benlik Saygısı-Depresyon-Tükenmişlik) arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmada şu hipotezler ileri sürülmüştür.

Hipotez 1:Huzurevinde çalışan personelin depresyon düzeyleri ile benlik saygısı düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu yönündedir. Katılımcıların depresyon düzeyi puanları arttıkça benlik saygısı düzeyinde düşüş olması beklenmektedir.

Hipotez 2: Huzurevinde çalışan personelin tükenmişlik ve tükenmişlik alt boyutlarının birbirleriyle arasında anlamlı bir ilişki olması öngörülmektedir.

Hipotez 3: Huzurevi çalışanlarının benlik saygısı ile tükenmişlik alt boyutlarından kişisel başarı arasında anlamlı bir ilişki olacağı; benlik saygısı yüksek olan çalışanların kişisel başarı algısının daha yüksek olacağı öngörülmektedir.

Varsayımlar

1. Araştırma konusunun temel kavramlarından “benlik saygısı”, tükenmişlik ve depresyon psiko-metrik bağlamda ölçülebilen yapıya sahip kavramlardır.
2. Araştırmada kullanılan “Beck Depresyon Ölçeği'nin” huzurevinde çalışan personelin depresyon düzeylerini, “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nin” personelin benlik saygısı düzeyini, “Maslach Tükenmişlik Ölçeği'nin” çalışanların tükenmişlik düzeylerini ölçmek için yeterli, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu kabul edilmektedir.

Sınırlılıklar

1. Araştırma sonunda elde edilen sonuçlar kendi evreni ve örneklem grubu ile yani anket uygulamasında bulunduğumuz 32 çalışan ile sınırlıdır.
2. Araştırma sadece çalışmanın yapıldığı 2017 Ekim-Kasım ayları ile sınırlıdır.

3. Araştırma bulguları, kullanılan anket ve ölçek formları (Beck Depresyon Ölçeği & Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği & Maslach Tükenmişlik Ölçeği) ile örneklemin anket ve ölçek maddelerine verdikleri cevaplardan elde edilen verilerle sınırlıdır.

Veri Toplama ve Ölçme Araçları

Araştırmada örneklem grubunun sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bilgiler edinmek amacıyla 10 soruluk Kişisel Bilgi Formu, depresyon düzeylerini ölçmede kullanılan ve 21 sorudan oluşan Beck Depresyon Ölçeği, tükenmişlik düzeyini ölçmek için 22 soruluk Maslach Tükenmişlik Ölçeği ve benlik saygısı düzeylerini belirlemek amacıyla, Füsun Çuhadaroğlu tarafından Türkçeye çevrilmiş ve 10 sorudan oluşan Rosenberg Benlik Saygısı ölçeklerinden yararlanılmış ve hepsi tek bir formda birleştirilerek katılımcılara uygulanmıştır.

(i)-Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada huzurevinde çalışan personelin “cinsiyet, yaş, medeni durum, meslek grubu, huzurevlerinde çalışma süresi, çalıştığı bölümü/birimi tercih etme durumu,mesleğini isteyerek seçip-seçmediği, çalıştığı bölümden memnun olup-olmama durumları” hakkında bilgiler edinmeyi amaçlayan ve 10 adet sorudan oluşan “Kişisel Bilgiler Formu” kullanılmıştır.

(ii)-Beck Depresyon Ölçeği

Beck Depresyon Ölçeği (Beck Depresyon Inventory-BDI) depresyon gruplarını belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Bireylerde depresyon yönünden riski belirlemeyi ve depresif belirtilerin düzeyini ve şiddet değişimini ölçer. Beck ve ark. tarafından (1978, s. 229-256) geliştirilmiş ve Türkçeye uyarlaması Hisli (1988, 118-126; 1989, s. 3-13) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin, yeterli düzeyde güvenilirlik ve geçerliğe sahip olduğu belirlenmiştir. Her madde 0-3 arasında puan alır. Toplam puan 0-63 arasında değişir. Ölçeğin Türkçe için geçerlik ve güvenilirlik makalesinde kesme puanınının 17 olarak kabul edildiği belirtilmiştir.

0-9 puan arası minimal depresyon olarak değerlendirilmektedir. Bu değer normal düzeyi gösterir. Minimal düzeyde depresif belirtiler olup depresyon tanısı konma olasılığı çok düşük kabul edilmektedir.

10-16 puan aralığı hafif düzeyde depresyon belirtisini gösterir. Bu değerlerden psikiyatrik muayene ile depresyon tanısı konma olasılığı var olarak değerlendirilebilir.

17-29 puan aralığı orta düzeyde depresyonu gösterir. Orta düzeyde depresif belirtiler görülebilir. Psikiyatrik muayene ile depresyon saptanma olasılığı ortalama %80 olarak öngörülmektedir. Depresyonu olan bir bireyin 16 ve altında puan alma olasılığı ortalama %30 olarak kabul edilmektedir.

30-63 puan arası ise şiddetli depresyon belirtisini gösterir. Psikiyatrik muayene ile depresyon tanısı konma olasılığı yüksek olarak öngörülmektedir.

(iii)-Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Araştırmada Benlik Saygısı ölçümü için kullanılan ve orijinal formu İngilizce “Rosenberg Self Esteem Scale” ismini taşıyan ölçek, 1963 yılında Morris Rosenberg tarafından geliştirilmiştir. A.B.D.’de güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları yapıldıktan sonra pek çok araştırmada ölçüm aracı olarak kullanılan ölçek, “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği” adı altında Füsün Çuhadaroğlu tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır (Öner, 1997).

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği çoktan seçmeli 63 sorudan yapılmış on iki alt ölçekten oluşmaktadır (Çuhadaroğlu, 1985). Bu araştırmada söz konusu ölçeğin kısa formu olan ve beş olumlu beş olumsuz ifadenin yer aldığı toplam on sorudan oluşan “Benlik Saygısı” alt ölçeği kullanılmıştır.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği’nin benlik saygısı alt kategorisi puanlaması ise şu şekildedir:

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Guttman ölçüm şekline göre düzenlenmiş olumlu-olumsuz yüklü 6 madde halinde ardışık olarak sıralanmıştır. Bu 6 maddede toplam 10 soru bulunmaktadır. Soruların her biri “çok doğru, doğru, yanlış ve çok yanlış” şeklinde dört şekilde cevaplanabilmektedir. Bu durumda benlik saygısı alt ölçeğinin I. maddesinde toplam üç soru mevcut olup bu sorulardan sadece ikisine doğru cevap vermek bu maddeden 1 puan almak için yeterli olmaktadır. II. maddede toplam iki soru yer almakta olup bu sorulardan

sadece birisinden alınan doğru cevap bu maddeden 1 puan almak için yeterli olmaktadır. III., IV. ve V. maddelerde sadece birer soru bulunmakta olup bu sorulara verilen her bir doğru cevap için 1 puan alınmaktadır. VI. madde ise toplam iki sorudan oluşmakta olup bu sorulardan sadece birisinden alınan doğru cevap bu maddeden 1 puan almak için yeterli olmaktadır. Böylece benlik saygısı alt kategorisinden 0 ile 6 arasında puan almak mümkün olmaktadır.

Sonuç itibarıyla benlik saygısı alt ölçeğinden alınan puanlar 0–6 arasında olup; 0–1 puan alanların yüksek, 2–4 puan alanların orta, 5–6 puan alanların ise düşük benlik saygısına sahip oldukları kabul edilmektedir (Öner, 1977).

(iv)-Maslach Tükenmişlik Ölçeği

Araştırmada Tükenmişlik düzeyini ölçmek için, Maslach ve Jackson (1981) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması ve geçerlilik-güvenilirlik çalışması Ergin (1992) tarafından yapılmış olan Maslach Tükenmişlik Ölçeği (Maslach Burnout Inventory-MBI) kullanılmıştır(Maslach ve Jackson 1981; Ergin 1992).

Ölçek 22 maddeden oluşmakta ve 3 alt boyutta değerlendirilmektedir. İlk boyut “duygusal tükenme”, ikinci boyut “duyarsızlaşma”, üçüncü boyut “kişisel başarı”dır (Maslach ve ark. 2001; Maslach ve Jackson 1981).

Tükenmişlik boyutları ayrı olarak tanımlanmış olsa da birbirleriyle ilişkilidir. Maslach Modelinde duygusal tükenmişlik duyarsızlaşmaya, duyarsızlaşma da kişisel başarı duygusunda azalmaya neden olmaktadır. Bireyde tükenme, duygusal tükenme ile duyarsızlaşmanın artması, kişisel başarının ve başarı duygusunun azalması ile ortaya çıkmaktadır (Maslach ve Jackson, 1981; Maslach ve ark, 2001).

Maslach Tükenmişlik Ölçeği’nde duygusal tükenmeye ilişkin (9 soru), kişisel başarıya ilişkin (8 soru), duyarsızlaşmaya ilişkin (5 soru) bulunmaktadır. Ölçek 5’li derecelendirme ile değerlendirilmektedir. Katılımcıların ölçekte yer alan ifadeleri, hiçbir zaman, çok nadir, bazen, çoğu zaman ve her zaman şeklinde olumsuzda olumluya doğru değerlendirmeleri istenmiştir.

Puanlama;

- Hiçbir Zaman=0,
- Çok Nadir=1,
- Bazen=2,
- Çoğu Zaman=3,
- Her Zaman=4, şeklinde yapılmaktadır.

Bu kapsamda üç alt ölçeğin birbirinden bağımsız şekilde değerlendirilmesi ile mevcut durum anlaşılır.

- Duygusal Tükenme için 0-36,
- Duyarsızlaşma için 0-20,
- Kişisel Başarı için 0- 32 arasında puanlar alınmaktadır.

Duygusal Tükenme ve Duyarsızlaşma alt ölçeklerinden yüksek, Kişisel Başarı ölçeğinden düşük puanlar tükenmişliği göstermektedir (Ergin 1996).

Verilerin Analizi

Huzurevi çalışanlarının tükenmişlik, depresyon ve benlik saygısı düzeyleri ve değişkenlerin birbirleriyle ilişkisini inceleyen bu çalışmanın veri analizinde birçok istatistiki teknikten faydalanılmıştır. Araştırmada sosyal bilimlerde psiko-metrik bağlamda yapılan istatistiksel analizlerde sıkça kullanılan SPSS 21.0 paket programından istifade edilmiştir. Araştırma sonunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde frekans analizi, yüzdelik hesaplama, aritmetik ortalama ve standart sapma, minimum ve maksimum değerlerini göstermek için ise betimleyici analiz tekniği uygulanmıştır. İki ve daha fazla değişken arasındaki ilişkinin yönü ve şiddetini hesaplamak için ise korelasyon analizinden yararlanılmıştır. Kullanılan ölçeklerin araştırmaya katılanların demografik bilgilerine göre farklılık gösterip göstermediği t-testi ve f testleri/varyans analizi (ANOVA) ile test edilmiştir. Elde edilen veriler % 95'lik (en çok hata payı % 5) güven aralığında, anlamlılık $p < 0.05$ düzeyi esas alınarak değerlendirilmiştir.

Tablo-1:

Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenirlik analizi güvenirlik analizi

Ölçek	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Duygusal Tükenme	0,787	9
Duyarsızlaşma	0,763	5
Kişisel Başarı	0,854	8
Beck Depresyon	0,764	21

Ölçeklerin özelliklerini ve güvenirliklerini değerlendirmek üzere yapılan analizde alpha (α) katsayısının aldığı değer aşağıdaki gibi yorumlanmaktadır.

- $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir.
- $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçeğin güvenirliği düşüktür.
- $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenirlidir.
- $0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Tablodaki değerlere göre duygusal tükenme boyutu için güvenirlik katsayısı 0,787 yani oldukça güvenilir, duyarsızlaşma boyutu için katsayı 0,763 yani oldukça güvenilir, kişisel başarı boyutu için katsayı 0,854 yani oldukça güvenilir düzeyde, Beck Depresyon Ölçeği için ise katsayı 0,764 yani oldukça güvenilir bulunmuştur. Bu değerlere göre örnek hacmi analizimiz için oldukça uygundur. Yani örnek rastgele dağılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen bulgular tablolar halinde sunulularak açıklamalar yapılmıştır.

Tablo-2:

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgular

<i>Cinsiyet</i>	n	(%)
Kadın	21	65,6
Erkek	11	34,4
<i>Yaş</i>		
18-34	12	37,5
35-44	14	43,8
45-54	5	15,6
55-65	1	3,1
<i>Medeni Durum</i>		
Evli	22	68,8
Bekâr	7	21,9
Boşanmış	3	9,4
<i>Meslek</i>		
Psikolog	1	3,1
Hemşire	4	12,5
Bakım elemanı	16	50,0
Hizmetli	9	28,1
Güvenlik görevlisi	2	6,3
<i>Toplam</i>	32	%100

Araştırmaya katılan huzurevi çalışanlarının %65,6'sını kadınlar, %34,4'ünü de erkekler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan huzurevi çalışanlarının %37,5'ini 18-34 yaş arası, %43,8'ini 35-44 yaş arası, %15,6'sını 45-54 yaş arası ve %3,1'ini 55-65 yaş arası çalışanlar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan huzurevi çalışanların %68,8'i evli, %21,9'u bekâr ve %9,4'ü de boşanmıştır. Araştırmaya katılan huzurevi çalışanlarının mesleklerine bakıldığında %3,1'inin psikolog, %12,5'inin hemşire, %50'sinin bakım elemanı, %28,1'inin hizmetli ve %6,3'ünün güvenlik görevlisi olduğu görülmektedir.

Tablo-3:

Katılımcıların huzurevlerinde çalışma yılı

Çalışma yılı	n	(%)
1 yıl ve daha az	3	9,4
2-5 yıl	10	31,3
6-10 yıl	15	46,9
11 yıl ve üzeri	4	12,5
Toplam	32	100,0

Araştırmaya katılan huzurevi çalışanlarının huzurevlerinde çalıştığı süreye bakıldığında %9,4'ünün 1 yıl ve daha az, %31,3'ünün 2-5 yıl arası, %46,9'unun 6-10 yıl arası ve %12,5'inin 11 yıl ve üzeri çalıştığı görülmektedir.

Tablo-4:

Çalıştıkları bölümü/birimi tercih etme durumları

Durum	n	(%)
Kendi isteği	19	59,4
İdari görevlendirme	13	40,6
Toplam	32	100,0

Huzurevi çalışanlarının %59,4'ü çalıştığı bölümde kendi isteği ile %40,6'sı ise idari görevlendirme ile çalışmaktadır.

Tablo-5:

Mesleğinizi isteyerek seçme durumu

Durum	n	(%)
Evet	25	78,1
Hayır	7	21,9
Toplam	32	100,0

Huzurevi çalışanlarının %78,1'i mesleğini isteyerek seçtiğini belirtirken %21,9'u da isteyerek seçmediğini belirtmektedir.

Tablo-6:

Çalıştığı bölümden memnuniyet durumu

Durum	n	(%)
Evet	21	65,6
Kısmen	10	31,3
Hayır	1	3,1
Toplam	32	100,0

Huzurevi çalışanlarının %65,6'sı çalıştığı bölümden memnunken, %31,3'ü kısmen memnun, %3,1'i de memnun değildir.

Tablo-7:

Karşılıklı ilişki analizine ilişkin bulgular çalışanlar için tanımlayıcı istatistikler

Ölçekler	n	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
Benlik Saygısı	32	,00	4,00	1,0000	1,01600
Beck Depresyon	32	,00	23,00	8,7500	5,48899
Duygusal Tükenme	32	,00	24,00	8,8750	6,08409
Duyarsızlaşma	32	,00	12,00	4,2187	4,27094
Kişisel Başarı Algısı	32	,00	32,00	21,8438	7,60352

Yukarıdaki tabloda huzurevi çalışanlarının tükenmişlik, benlik saygısı ve depresyon durumlarına ait tanımlayıcı istatistikleri bulunmaktadır.

Huzurevi çalışanların benlik saygısı yüksek düzeydedir (ortalama = $1 \pm 1,01$).

Depresyon düzeyi ise minimal depresyon düzeyindedir (ortalama = $8,75 \pm 5,48$).

Duygusal tükenme düzeyi 0-36 arası puanla ölçülmekte, çalışanların ise ortalama duygusal tükenme düzeyinin $8,87 \pm 6,08$ olduğu görülmektedir. Yani çalışanların duygusal tükenme düzeyi oldukça düşük düzeydedir.

Duyarsızlaşma düzeyi (0-20 arası puanlama) ortalama $4,21 \pm 4,27$ yani düşük düzeyde, kişisel başarı düzeyi (0-32 arası puanlama) ortalama $21,84 \pm 7,60$ yani yüksek olduğu görülmektedir.

Aşağıdaki tablolarda huzurevi çalışanlarının benlik saygısı ve depresyon durumlarının dağılımı gösterilmiştir.

Tablo-9:

Benlik saygısı durumu

Benlik saygısı	n	(%)
Yüksek	25	78,1
Orta	7	21,9
Toplam	32	100,0

Huzurevi çalışanlarının benlik saygıları ölçüldüğünde %78,1'nin yüksek, %21,9'unun ise orta düzeyde benlik saygısı olduğu görülmektedir.

Tablo-10:

Depresyon durumu

Depresyon	n	(%)
Minimal Depresyon	18	56,3
Hafif Depresyon	11	34,4
Orta Depresyon	3	9,4

Huzurevi çalışanlarının depresyon durumu dağılımına bakıldığında %56,3'ünün minimal düzeyde, %34,4'ünün hafif düzeyde, %9,4'ünün ise orta düzeyde depresyon belirtisi gösterdiği anlaşılmaktadır.

Tablo-11:

Tükenmişlik, benlik saygısı ve depresyon düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyen
korelasyon analizi

Değişkenler		duygusal tükenme	duyarsızlaşma	kişisel başarı	benlik saygısı	depresyon
Duygusal Tükenme	Korelasyon (r)	1				
	Anlamlılık (P)					
Duyarsızlaşma	Korelasyon (r)	0,555(**)	1			
	Anlamlılık (P)	0,001				
Kişisel Başarı	Korelasyon (r)	-0,029	-0,108	1		
	Anlamlılık (P)	0,875	0,556			
Benlik Saygısı	Korelasyon (r)	-0,110	0,149	-0,413(*)	1	
	Anlamlılık (P)	0,550	0,417	0,019		
Depresyon	Korelasyon (r)	0,194	0,198	-0,018	0,399(*)	1
	Anlamlılık (P)	0,287	0,278	0,922	0,024	

** Korelasyon 0,01 seviyesinde anlamlıdır.* Korelasyon 0,05 seviyesinde anlamlıdır.

Huzurevi çalışanlarının tükenmişlik, benlik saygısı ve depresyon düzeyi arasındaki ilişki incelendiği zaman;

- Duygusal tükenme ile duyarsızlaşma arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0,05$; $r = 0,555$). Çalışanların duygusal tükenme düzeyi arttıkça duyarsızlaşma düzeyi de artmaktadır.
- Benlik saygısı ile kişisel başarı arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0,05$; $r = -0,413$). Çalışanların benlik saygısı puanı arttıkça (yani benlik saygısı düzeyi azaldıkça) kişisel başarıları azalmaktadır. Benlik saygısı yüksek olan çalışanların kişisel başarı algısı yüksektir.
- Benlik saygısı ile depresyon düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0,05$; $r = 0,399$). Çalışanların depresyon düzeyi arttıkça benlik saygısı azalmaktadır (benlik saygı puanı artmaktadır).

Sonuç

Araştırma sonucunda; tükenmişlik alt boyutlarından duygusal tükenme ile duyarsızlaşma arasında anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0,05$; $r = 0,555$), çalışanların duygusal tükenme düzeyi arttıkça duyarsızlaşma düzeylerinin de artmakta olduğu; benlik saygısı ile kişisel başarı arasında anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0,05$; $r = -0,413$), çalışanların benlik saygısı düzeyi azaldıkça kişisel başarılarının azalmakta olduğu, benlik saygısı yüksek olan çalışanların kişisel başarı algısının yüksek olduğu ve benlik saygısı ile depresyon düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0,05$; $r = 0,399$), çalışanların depresyon düzeyleri arttıkça benlik saygılarının azalmakta olduğu tespit edilmiştir.

Huzurevi çalışanlarının depresyon, tükenmişlik ve benlik saygıları sundukları hizmetin bakım kalitesini önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Bu nedenle yalnızca bireysel değil kurumsal, toplumsal ve sağlık politikasıyla ilgili önemli boyutları olan tükenmişlik ve depresyonun huzurevi çalışanlarında erken tanınması, önlenmesi, başa çıkmada etkili yöntemlerin belirlenmesi böylelikle benlik saygılarının ve yaşam kalitelerinin artırılması önemlidir.

Bu doğrultuda;

- Huzurevi personelinin düzenli aralıklarla depresyon ve tükenmişlik düzeylerinin ölçülmesi önerilebilir.

Bununla birlikte, bu çalışmada ulaşılan örneklem sayısının düşük olması nedeniyle kesin sonuçlara ulaşılamadığı; bu nedenle daha güvenli ve genellenebilir verilere ulaşılabilmesi için,

- Huzurevi çalışanlarının benlik saygısı, depresyon ve tükenmişlik düzeylerinin hangi sosyo-demografik değişkenlerle bağlantılı olduğunu test eden,
- Tükenmişlik, depresyon ve benlik saygısı gibi yaşam kalitesini etkileyebilecek değişkenlerle ilişkili diğer faktörlerin de çalışıldığı,
- Huzurevleri çalışanlarının büyük çoğunluğunu temsil edebilecek düzeyde çok sayıda örnekleme ulaşmak suretiyle çok kapsamlı benzer çalışmaların yapılmasının yararlı olacağı kanaatine varılmıştır.

KAYNAKÇA

- Beck, A. T., Rush, A. J., Shaw, B. F. ve ark. (1978). *Cognitive therapy of depression*. New York: Guilford Press.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F., Çakmak, E. K. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çuhadaroğlu, F., (1985). Gençlerde benlik saygısı ile ilgili bir araştırma. XXI. *Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları*.
- Ergin, D., Celasin, N., Akış, Ş., Altan, Ö., Bakırlıoğlu, Ö., Bozkurt, S. (2009). Burnout and empathic skill levels and influencing factors of internal medicine nurses. *Firat University Journal of Health Sciences*, 4 (11), 49–64.
- Erçevik, R. (2010). *Hemşirelerde işe bağlı gerginlik, tükenmişlik düzeyleri ve etkileyen faktörler*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Ergin, C. (1992). Doktor ve hemşirelerde tükenmişlik ve Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin uyarlanması. R. Bayraktar ve İ. Dağ (ed.), 7. *Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları* içinde (s. 143-154). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Ergin, C. (1996). Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin Türkiye sağlık personeli normları. *3P Dergisi*, 4 (1), 28-33.
- Günüşen, N. P., Üstün, B. (2010). Türkiye’de ikinci basamak sağlık hizmetlerinde çalışan hemşire ve hekimlerde tükenmişlik: Literatür incelemesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 3 (1), 40–51.
- Hisli, N. (1988). Beck Depresyon Envanteri’nin geçerliği üzerine bir çalışma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 6, 118-126.
- Hisli, N. (1989). Beck Depresyon Envanteri’nin üniversite öğrencileri için geçerliği ve güvenilirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 7, 3-13.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* (14. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Kavlu, I. (2008). *Acil servislere çalışan hemşirelerin tükenmişlik ve iş doyumlarının yaşam kalitesine etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

- Karahaliloğlu, N. (2013). *Cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerde tükenmişlik ve iş doyumunu düzeylerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Maslach, C., Jackson, S. (1981). The measurement of experienced burnout. *Journal of Occupational Behavior*, 2 (2), 99–113.
- Maslach C., Schaufeli, W. B., Leiter, M. P. (2001). Job burnout. *Annual Review of Psychology*, 52, 397-422.
- Öner, N. (1997). *Türkiye’de kullanılan psikolojik testler*. (3. Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Tekin, E. (2011). *Askeri hastanelerde çalışan hemşirelerin psikolojik dayanıklılık ve tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.